ДЕРЖАВНА СЛУЖБА СТАТИСТИКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ СТАТИСТИКИ, ОБЛІКУ ТА АУДИТУ

КАФЕДРА МЕНЕДЖМЕНТУ, МАРКЕТИНГУ ТА ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО ПРАКТИЧНИХ (СЕМІНАРСЬКИХ) ЗАНЯТЬ

з навчальної дисципліни
ПІДПРИЄМНИЦТВО

для студентів
спеціальності **D5 «Маркетинг»**
освітньої-професійної програми **«Маркетинг і реклама»**

Київ 2025

Методичні рекомендації для підготовки до практичних (семінарських) занять з дисципліни «Підприємництво» для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня галузі знань D «Бізнес, адміністрування та право» спеціальності D5 «Маркетинг» / Укладач Л.В. Лазоренко. Київ: НАСОА, 2025. 44 с.

Затверджено на засіданні кафедри менеджменту, маркетингу та публічного управління
Протокол від «29» серпня 2025 року № 1

Схвалено Вченою радою фінансово-економічного факультету НАСОА
Протокол від «29» серпня 2025 року № 1

@НАСОА, 2025 рік

ЗМІСТ

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ 4
ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ 5
ЗАВДАННЯ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ЗА ТЕМАМИ 8
ТЕМА 1. ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ ПІДПРИЄМНИЦТВА 8
ТЕМА 2. ФОРМИ, ФУНКЦІЇ ТА ВИДИ ПІДПРИЄМНИЦТВА 11
ТЕМА 3. МЕХАНІЗМ СТВОРЕННЯ ВЛАСНОЇ СПРАВИ 12
ТЕМА 4. КОНКУРЕНЦІЯ 15
ТЕМА. БІЗНЕС-ПЛАН ПІДПРИЄМСТВА 18
ТЕМА 6. ОРГАНІЗАЦІЙНІ ФОРМИ БІЗНЕСУ 21
ТЕМА 7. РИЗИКИ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ 23
ТЕМА 8. ЗОВНІШНЄ СЕРЕДОВИЩЕ ФУНКЦІОНУВАННЯ СУБ'ЄКТА ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ 25
ТЕМА 9. ЕТИЧНА ТА СОЦІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ПІДПРИЄМНИЦТВА 28
ТЕМА 10. ПІДПРИЄМНИЦТВО У СФЕРІ НАДАННЯ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ 30
ТЕМА 11. ПОСЕРЕДНИЦТВО ЯК ВИД ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ 32
ТЕМА 12. ПІДПРИЄМНИЦТВО В СФЕРІ НАДАННЯ КОНСАЛТИНГОВИХ ПОСЛУГ 34
ТЕМА 13. ВИРОБНИЧА ПІДПРИЄМНИЦЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ 36
ТЕМА 14. ОПОДАТКУВАННЯ МАЛОГО БІЗНЕСУ 38
ТЕМА 15. МІЖНАРОДНИЙ БІЗНЕС 40
РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА 42
ПОРЯДОК ПОТОЧНОГО І ПІДСУМКОВОГО ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ З ДИСЦИПЛІНИ 44

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Метою вивчення дисципліни є: теоретичні та практичні знання про процес підприємництва, вмінь аналізувати проблеми та ситуації для їх оптимального розв'язання, набуття логічного підприємницького мислення для самостійних початкових дій у бізнесі, створення реального продукту і доведення його до потенційних споживачів, регулювання цього процесу з урахуванням чинного законодавства України

Завданнями дисципліни «Підприємництво» є: висвітлення теоретичних засад та економічної природи підприємництва; широка і ґрунтовна характеристика організаційно-правових форм підприємництва; вивчення можливих способів входження в бізнес; освоєння типового алгоритму бізнес-планування; вивчення технології заснування власної справи; ознайомлення з можливими варіантами підтримки розвитку підприємництва в Україні.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен набути такі компетентності та програмні результати навчання:

СК8. Здатність розробляти маркетингове забезпечення розвитку бізнесу в умовах невизначеності

ПРН9. Оцінювати ризики провадження маркетингової діяльності, встановлю0вати рівень невизначеності маркетингового середовища при прийнятті управлінських рішень.

ПРН13. Відповідати за результати своєї діяльності, виявляти навички підприємницької та управлінської ініціативи.

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1
ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ПІДПРИЄМНИЦТВА

Тема 1. Економічна сутність підприємництва

Суть, предмет та мета вивчення курсу. Об'єктивні основи розвитку підприємництва в ринковій економіці. Економічна свобода, її сутність і роль у розвитку підприємництва. Принципи підприємництва. Підприємець - ключова фігура бізнесу.

Рекомендована література:

Базова: [1-8].

Допоміжна: [2,4,5].

Інформаційні ресурси: [1-5]

Тема 2. Форми, функції та види підприємництва

Суб'єкти та основні форми підприємницької діяльності Створення матеріальних благ та прибутку – основна функція підприємництва. Підприємство як організаційна структура підприємництва. Суб'єкти підприємницької діяльності. Основні форми підприємництва та їх класифікація. Види підприємницької діяльності.

Рекомендована література:

Базова: [1-8].

Допоміжна: [2,4,5].

Інформаційні ресурси: [1-5]

Тема 3. Механізм створення власної справи

Загальні умови створення підприємства. Статутний фонд підприємства, порядок його утворення. Державна реєстрація і статут підприємства. Відповідальність суб'єктів підприємництва. Припинення підприємницької діяльності

Рекомендована література:

Базова: [1-8].

Допоміжна: [2,4,5].

Інформаційні ресурси: [1-5]

Тема 4. Конкуренція

Конкуренція як засіб реалізації підприємництва і вплив на підприємницьку діяльність. Бізнес-план як інструмент підприємницької діяльності. Показники інтенсифікації і підвищення ефективності підприємницької діяльності.

Рекомендована література:

Базова: [1-8].

Допоміжна: [2,4,5,6,9].

Інформаційні ресурси: [1-5]

Тема 5. Бізнес-план

Суть, функції бізнес-плану. Порядок складання бізнес-плану. Мета бізнес-планування. Структура та основні розділи бізнес-плану.

Рекомендована література:

Базова: [1-8].

Допоміжна: [2,3,4,5,6,9].

Інформаційні ресурси: [1-5]

Тема 6. Організаційні форми бізнесу

Організаційні форми бізнесу: ознаки та чинники, що їх визначають Особливості діяльності одноосібних володінь. Товариства та їх види. Корпорації, їх характеристика. Об'єднання підприємств: асоціації, консорціуми, концерни. Нові форми підприємницької діяльності: венчурні підприємства, інжиніринг, лізинг, технопарк, торгівельні мережі, франчайзинг.

Рекомендована література:

Базова: [1-8].

Допоміжна: [4,5,9].

Інформаційні ресурси: [1-5]

Тема 7. Ризики підприємницької діяльності

Суть та причини виникнення ризиків. Види ризиків. Способи зниження ризиків. Диверсифікація як спосіб зниження ризику. Теорія портфеля. Правила М. Рубінштейна.

Рекомендована література:

Базова: [1-8].

Допоміжна: [4,5,9].

Інформаційні ресурси: [1-5]

Тема 8. Зовнішнє середовище функціонування суб'єкта підприємницької діяльності

Поняття, сутність та складові середовища суб'єкта підприємницької діяльності. Функції держави по відношенню до бізнесу. Політико-правове середовище підприємництва. Державне регулювання підприємницької діяльності.

Рекомендована література:

Базова: [1-8].

Допоміжна: [4,7,8,10].

Інформаційні ресурси: [1-5]

Тема 9. Етична та соціальна відповідальність підприємництва

Сутність та розвиток етичної та соціальної відповідальності бізнесу. Підприємництво та навколишнє середовище. Підприємництво та споживачі. Бізнес та персонал. Основні проблеми взаємодії. Основні проблеми взаємодії бізнесу та інвесторів.

Рекомендована література:

Базова: [1-8].
Допоміжна: [1,4,7,8,10].
Інформаційні ресурси: [1-5]

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2
ПІДПРИЄМНИЦТВО В РІЗНИХ СФЕРАХ ДІЯЛЬНОСТІ

Тема 10. Підприємництво у сфері надання фінансових послуг

Характеристика фінаннсово-кредитного підприємництва. Банки та банківська діяльність. Діяльність інститутів спільного інвестування. Підприємницька діяльність у сфері оренди та лізингу. Підприємництво на ринку страхових послуг.

Рекомендована література:
Базова: [1-8].
Допоміжна: [2,3,5,10].
Інформаційні ресурси: [1-5]

Тема 11. Посередництво як вид підприємницької діяльності

Характеристика посередницької підприємницької діяльності. Торговельне посередництво на оптовому та роздрібному товарних ринках. Біржове підприємництво. Види посередників. Товарні біржі.

Рекомендована література:
Базова: [1-8].
Допоміжна: [4-6].
Інформаційні ресурси: [1-5]

Тема 12. Підприємництво у сфері надання консалтингових послуг

Послуги бізнес-консалтингу. Консалтингові фірми в Україні. Фактори вибору консалтингової фірми. Етапи процесу консультування. Пріоритетні та перспективні напрямки розвитку консалтингового ринку України. Інжиніринг як вид підприємництва та його особливості.

Рекомендована література:
Базова: [1-8].
Допоміжна: [5-6].
Інформаційні ресурси: [1-5]

Тема 13. Виробнича підприємницька діяльність

Виробниче підприємство та його складові. Основні принципи раціональної організації виробництва. Інноваційне підприємство та інноваційне підприємництво. Фактори, що впливають на розвиток інноваційного підприємництва. Венчурний бізнес та його ознаки.

Рекомендована література:
Базова: [1-8].
Допоміжна: [5,7].

Інформаційні ресурси: [1-5]

Тема 14. Оподаткування малого бізнесу

Режими оподаткування в малому бізнесі. Оподаткування діяльності суб'єктів малого підприємництва на спрощеній системі оподаткування. Ставки податків. Оподаткування доходів найманих працівників.

Рекомендована література:

Базова: [1-8].

Допоміжна: [2,5].

Інформаційні ресурси: [1-5]

Тема 15. Міжнародний бізнес

Суть та основні риси міжнародного бізнесу. Відмінності міжнародного бізнесу. Історія розвитку міжнародного бізнесу. Переваги міжнародного бізнесу. Форми міжнародного бізнесу.

Рекомендована література:

Базова: [1-8].

Допоміжна: [1,8,9,10].

Інформаційні ресурси: [1-5]

ЗАВДАННЯ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ЗА ТЕМАМИ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1
ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ПІДПРИЄМНИЦТВА

ТЕМА 1. ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ ПІДПРИЄМНИЦТВА

Питання для обговорення та дискусії:

1. Історичний розвиток підприємництва
2. Суть підприємництва
3. Принципи підприємництва
4. Підприємець - ключова фігура бізнесу

Тестові задання:

1. *Хто першим сформулював термін "підприємець"?*

а) Р. Кантільйон
б) А. Сміт
в) Жан Батіст Сей

2. *Що спільного у більшості визначень підприємця?*

а) Людина, яка керує іншими
б) Людина схильна до ризику
в) Людина, яка прагне влади

3. *Мета діяльності підприємства —*
а) Задоволення суспільних потреб
б) Одержання прибутку
в) Задоволення суспільних потреб і одержання прибутку

4. *Що є основним об'єктом підприємницької діяльності?*
а) Підприємець
б) Підприємство
в) Органи влади

5. *Яка найважливіша риса підприємця?*
а) Готовність до ризику
б) Цілеспрямованість
в) Рішучість

6. *Які Визнаєте організаційні одиниці підприємництва?*
а) Підприємства і організації
б) Компанії і фірми
в) Персонал і організація

7. *До якого виду витрат належать адміністративні витрати?*
а) Фінансові
б) Операційні
в) Інші

8. *Самостійно визначати розміри оплати праці – це*
а) Право підприємця
б) Обов’язок підприємця
в) Риса підприємця

9. *Укладати трудові договори з громадянами, які приймаються на роботу – це*
а) Право підприємця
б) Обов’язок підприємця
в) Риса підприємця

10. *Купувати майно та набувати майнового права – це*
а) Право підприємця
б) Обов’язок підприємця
в) Риса підприємця

Практичне завдання «Портрет сучасного підприємця»

Завдання

Підготувати портретну характеристику сучасного підприємця, в якому слід врахувати основні риси, необхідні підприємцю, основні його права, обов'язки.

Вихідні дані.

Риси підприємця:

- Готовність до ризику.
- Цілеспрямованість.
- Здатність переконувати.
- Рішучість.
- Нестандартність.
- Пошук нових можливостей.
- Майнова відповідальність.
- Орієнтація на ефективність та якість.
- Здатність до "жертв" в інтересах справи.
- Надійність.

Права підприємця:

- Купувати майно та набувати майнового права.
- Укладати з громадянами трудові договори щодо використання їхньої праці.
- Самостійно визначати розміри оплати праці.
- Створювати для здійснення підприємницької діяльності будь-які види підприємництва.
- Самостійно обирати постачальників та споживачів, встановлювати ціни та тарифи.

Обов'язки підприємців:

- Забезпечувати відповідні умови і охорону праці.
- Дотримуватися законних інтересів споживачів.
- Отримувати ліцензію на діяльність.
- Укладати трудові договори з громадянами, які приймаються на роботу.
- Здійснювати оплату праці осіб не нижчому за мінімальні розміри.

Рекомендована література:

Базова: [1-8].

Допоміжна: [2,4,5].

Інформаційні ресурси: [1-5]

ТЕМА 2. ФОРМИ, ФУНКЦІЇ ТА ВИДИ ПІДПРИЄМНИЦТВА

Питання для обговорення та дискусії:

1. Форми підприємництва
2. Функції підприємництва.
3. Види підприємницької діяльності

Тестові задання:

1. Основними організаційними формами підприємнецької діяльності є:
а) Одноосібне володіння, товариство або партнерство, корпорація.
б) Заклади освіти, культури та науки
в) Органи місцевого самоврядування

2. Назвіть функцію, характерну тільки для підприємства
а) Інноваційна
б) Ресурсна
в) Стимулююча

3. Назвіть функцію, характерну тільки для підприємництва
а) Інноваційна
б) Ризюкова
в) Стимулююча

4. Найбільшу частку у загальній кількості бізнесу становлять
а) Одноосібні володіння
б) Товариства або партнерства
в) Корпорації.

5. Найбільшу частку у загальному обігу становлять
а) одноосібні володіння
б) товариства або партнерства
в) корпорації.

6. Назвіть види фінансових ресурсів підприємства
а) Внутрішні і зовнішні
б) Первинні і вторинні
в) Постійні і змінні

7. Фінансові посередники, які здійснюють виплати своїм клієнтам при настанні певних подій – це
а) Страхові компанії
б) Пенсійні фонди
в) Ломбарди

8. *Кредитні установи, які надають грошові позики під заставу майна – це*
а) Страхові компанії
б) Пенсійні фонди
в) Ломбарди

9. *Різновид фінансово-кредитних інститутів, поширених у західних країнах.*
а) Пенсійні фонди
б) Ломбарди
в) Інвестиційні фонди

10. Інвестиційні інститути, що займаються розміщенням нових випусків цінних паперів; правильніше вважати інвестиційний банк не інвестором, а фінансовим посередником
а) Інвестиційні банки
б) Ломбарди
в) Інвестиційні фонди

Практичне завдання «Функції підприємництва»

Завдання

Розкрити функції підприємництва для кожного виду підприємницької діяльності.

Рекомендована література:

Базова: [1-8].

Допоміжна: [2,4,5].

Інформаційні ресурси: [1-5]

ТЕМА 3. МЕХАНІЗМ СТВОРЕННЯ ВЛАСНОЇ СПРАВИ

Питання для обговорення та дискусії:

1. Засновницькі документи
2. Статут підприємства.
3. Засновницький договір підприємства

Тестові завдання:

1. *Назвіть стадії створення власної справи*
а) Підготовчий, реєстраційний та організаційний
б) Підготовчий, основний, завершальний
в) Початковий, основний, завершальний

2. *Конкретне цілісне знання про доцільність та можливість займатися певним видом підприємницької діяльності, а також чітке усвідомлення мети такої діяльності, шляхів та засобів її досягнення – це*
а) Підприємницьке рішення
б) Підприємницька ідея
в) Підприємницька діяльність

3. *Який фактор найважливіший при виборі місця розташування бізнесу?*
а) Потенційний ринок
б) Кількість та потужність конкурентів
в) Близькість до джерел постачання та споживачів

4. *Що забороняється використовувати у найменуванні юридичних осіб?*
а) Повне чи скорочене найменування державних органів
б) Національну символіку
в) Іноземні назви

5. *Юридична особа може мати скорочене найменування не більше ніж*
а) 182 символів
б) 48 символів
в) 38 символів

6. *Оригінальне зображення повного або скороченого найменування підприємства (організації) або товару – це*
а) Фірмовий знак
б) Логотип
в) Реклама

7. *Для якого підприємства обов'язковим є тільки засновницький договір?*
а) Повного товариства
б) Приватного підприємства
в) Акціонерного товариства

8. *Для якого підприємства обов'язковим є тільки Статут?*
а) Повного товариства
б) Приватного підприємства
в) Акціонерного товариства

9. *Письмовий документ, в якому викладено сутність підприємницької ідеї, шляхи й засоби її реалізації та охарактеризовано ринкові, виробничі, організаційні та фінансові аспекти майбутнього бізнесу, а також особливості управління ним – це*
а) Статут
б) Бізнес-план
в) Засновницький договір

10. *Розробка концепції бізнесу – це призначення*
а) Статуту
б) Бізнес-плану
в) Засновницького договору

Кейс. Створення підприємства та розробка Статуту

Завдання

Необхідно створити підприємство та розробити Статут підприємства за вибором групи студентів.

Методика виконання завдання

Група студентів ділиться на підгрупи по 4-6 осіб. Кожна підгрупа студентів починає створювати власне підприємство. Вибір діяльності, форми організації бізнесу, розмір підприємства студенти визначають самостійно.

Основними організаційними формами підприємнецької діяльності є:

а) одноосібне володіння;

б) товариство або партнерство;

в) корпорація.

. Одноосібне володіння – це така форма організації бізнесу при якій одна особа (або одна сім'я) є власником фірми.

Товариство (партнерство) – це підприємство, організація або установа, створені на основі угоди двох чи більше окремих осіб (у тому числі юридичних) шляхом об'єднання їхнього майна та підприємницької діяльності.

Корпорація (АТ) – форма організації підприємства з великою кількістю власників. Право на власність корпорації засвідчують акції. Співвласників корпорації називають акціонерами.

Визначившись з видом діяльності, розміром, та формою організації бізнесу підгрупа студентів обирає назву підприємства. **Назва повинна**:

- визначати товар чи послугу, які будуть вироблятися;
- звучати сучасно;
- створювати позитивний імідж;
- легко вимовлятися і запам'ятовуватися;
- не повторювати назву інших підприємств.

У найменуванні юридичних осіб забороняється використовувати:

- повне чи скорочене найменування державних органів або органів місцевого самоврядування, або похідні від цих найменувань, або історичні державні найменування;
- символіку комуністичного та/або націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів;
- терміни, абревіатури, похідні терміни, заборона використання яких передбачена законом.

В Україні існують діють нормативні вимоги щодо найменування підприємств:

- найменуванні юридичної особи зазначаються її організаційно-правова форма крім органів державної влади, органів місцевого самоврядування) та назва;
- найменування юридичної особи викладається державною мовою;
- не може бути тотожним найменуванню іншої юридичної особи;

❖ у найменуванні юридичної особи приватного права забороняється використання найменувань органів державної влади, місцевого самоврядування та історичних державних найменувань;

❖ у назві юридичної особи не може бути використане слово «національний» у всіх відмінках, крім закладів (установ), які набувають статусу національного закладу (установи).

❖ найменування відокремленого підрозділу повинно містити слова «відокремлений підрозділ» («філія», «представництво» тощо) та вказувати на належність до юридичної особи, яка створила зазначений відокремлений підрозділ;

❖ юридична особа, крім повного найменування (не більше ніж 182 символи), може мати скорочене найменування (не більше ніж 38 символів);

❖ назва юридичної особи береться у лапки та зазначається безпосередньо після організаційно-правової форми суб'єкта господарювання.

Визначившись з назвою підприємства, можна переходити до складання Статут. Завдання **статуту** – дати повне уявлення про правовий статус підприємства (фірми) як самостійного господарського суб'єкту, що має всі права юридичної особи, про його внутрішній механізм управління і самоуправління, режим формування і використання майна підприємств (фірм), розпорядження його коштами і прибутком.

Основними розділами Статуту є:

1. Загальні положення.
2. Юридичний статус підприємства.
3. Мета та предмет діяльності підприємства.
4. Статутний капітал підприємства.
5. Майно підприємства.
6. Господарська, економічна, зовнішньоекономічна діяльність підприємства.
7. Припинення діяльності підприємства.

Рекомендована література:

Базова: [1-8].

Допоміжна: [2,4,5].

Інформаційні ресурси: [1-5]

ТЕМА 4. КОНКУРЕНЦІЯ

Питання для обговорення та дискусії:

1. Суть конкуренції
2. Види конкуренції
3. Переваги та недоліки конкуренції
4. Монополія та антимонопольна політика в Україні

Тестові завдання:

1. *Яка функція конкуренції вимагає виготовляти ті товари чи послуги, які необхідні споживачеві?*

а) Мотивуюча
б) Регулююча
в) Стимулююча

2. *Яка функція конкуренції передбачає, що підприємець повинен розраховувати не тільки на отримання прибутку, але й передбачати ризик своєї діяльності?*

а) Мотивуюча
б) Регулююча
в) Стимулююча

3. *Яка функція конкуренції примушує виробників розширяти вигідні сфери виробництва?*

а) Мотивуюча
б) Регулююча
в) Стимулююча

4. *Назвіть одну з переваг конкуренції*

а) Збільшення прибутку
б) Збільшення ціни
в) Збільшення асортименту продукції

5. *Назвіть один з недоліків конкуренції*

а) Банкрутство підприємства
б) Розвиток підприємства
в) Розширення асортименту продукції

6. *За методами конкурентної боротьби конкуренція буває*

а) Міжнародна
б) Досконала
в) Цінова

7. *За галузево-територіальною ознакою конкуренція буває*

а) Міжнародна
б) Досконала
в) Цінова

8. *За кількістю суб'єктів на ринку конкуренція буває*

а) Міжнародна
б) Досконала
в) Цінова

9. *Вид конкуренції, за якої конкуренція чисельні, незалежно діючі виробники продають ідентичну продукцію і жоден із них не в змозі контролювати ринкову ціну*

а) Міжнародна
б) Досконала
в) Цінова

10. *На ринку якого виду конкуренції кожна фірма контролює ціну на свій товар і водночас є багато фірм, що постачають схожий товар?*

а) Монополістичної
б) Міжнародої
в) Досконаої

Кейс. Фірмовий стиль

Завдання

Необхідно розробити елементи фірмового стилю новоствореного підприємства відповідними підгрупами студентів.

Методика виконання завдання

Фірмовий стиль - - це набір кольорових, графічних, словесних, типографічних, дизайнерських, постійних елементів (констант), що забезпечують візуальну і змістову єдність товарів (послуг) усієї вихідної від фірми інформації, її внутрішнього оформлення.

Основні складові фірмового стилю:

- Фірмовий знак.
- Логотип.
- Слоган.
- Фірмовий блок.
- Фірмові кольори.
- Фірмовий комплект шрифтів.
- Фірмові константи.

Товарний знак (торгова марка, фірмовий знак) — це унікальний графічний елемент, що може розташовуватись поряд з назвою компанії чи використовуватись окремо, при цьому символізуючи компанію.

Фірмовий знак допомагає посилити ідентифікацію компанії : дає змогу передати додаткову інформацію, додати певний емоційний чи смисловий акцент.

Логотип - елемент фірмового стилю, що представляє собою унікальне зображення повної чи стислої назви компанії.

У зв'язці «Логотип + Фірмовий знак» - логотип, як правило, первинний. Хоч вони й можуть використовуватись окремо але, в більшості випадків, логотип і знак – частини одного цілого.

Відмінна риса і логотипу, і фірмового знаку - оригінальність. Вони повинні максимально відрізняться від символіки інших підприємств (принаймні, від символіки прямих конкурентів).

У більшості випадків, до логотипу і знаку можна застосувати синонім «простота». Хороший логотип (знак) - графічно простий символ, який повинен легко зчитуватися, запам'ятовуватися, і відтворюватися.

Простота бажана і в кольорових рішеннях. Чим менше кольорів - тим краще. Мінімальна кількість кольорів у символіці спрощує її відтворення і піднімає запам'ятовуваність.

В результаті виконання завдання підгрупа студентів має представити фірмовий знак, логотип, слоган, фірмові кольори створеного ними підприємства.

Рекомендована література:

Базова: [1-8].

Допоміжна: [2,4,5,6,9].

Інформаційні ресурси: [1-5]

ТЕМА 5. БІЗНЕС-ПЛАН ПІДПРИЄМСТВА

Питання для обговорення та дискусії:

1. Суть, та мета підготовки бізнес-плану
2. Функції бізнес-плану
3. Порядок складання та структура бізнес-плану

Тестові завдання:

1. *Ознайомлення різних представників ділового світу із сутністю та основними аспектами реалізації конкретної підприємницької ідеї – це*

а) Мета бізнес-плану
б) Функція бізнес-плану
в) Завдання бізнес-плану

2. *Назвіть функції бізнес-плану*

а) Внутрішня і зовнішня
б) Стратегічна і тактична
в) Загальна і спеціальна

3. *Виявлення сильних та слабких сторін фірми – це*

а) Мета бізнес-плану
б) Функція бізнес-плану
в) Завдання бізнес-плану

4. *Письмовий документ, в якому викладено сутність підприємницької ідеї – це*

а) Статут
б) Бізнес-план
в) Колективний договір

5. *Яке основне призначення бізнес-плану?*
а) Залучення працівників
б) Реалізація продукції
в) Залучення коштів

6. *Обґрунтування економічної доцільності напрямків розвитку підприємства*
а) Мета бізнес-плану
б) Функція бізнес-плану
в) Завдання бізнес-плану

7. *Від чого залежить порядок складання бізнес-плану?*
а) Від величини підприємства
б) Від величини інвестицій
в) Від величини прибутку

8. *Скільки Ви знаєте етапів бізнес-планування?*
а) 2
б) 3
в) 4

9. *Створення та робота робочої групи – це*
а) І етап бізнес-планування
б) ІІ етап бізнес-планування
в) ІІІ етап бізнес-планування

10. *Презентація бізнес-плану – це*
а) І етап бізнес-планування
б) ІІ етап бізнес-планування
в) ІІІ етап бізнес-планування

Кейс. Розробка бізнес-плану підприємства

Завдання

Необхідно розробити бізнес-план новоствореного підприємства відповідними підгрупами студентів.

Методика виконання завдання

Бізнес-план - письмовий документ, в якому викладено сутність підприємницької ідеї, шляхи й засоби її реалізації та охарактеризовано ринкові, виробничі, організаційні та фінансові аспекти майбутнього бізнесу, а також особливості управління ним.

Зміст та структура бізнес-плану

1. Титульний аркуш.
2. Зміст бізнес-плану.
3. Резюме.
4. Галузь, фірма та її продукція (послуги).

5. Дослідження ринку.
6. Маркетинг-план.
7. Виробничий план
8. Організаційний план.
9. Оцінка ризиків.
10. Фінансовий план.
11. Додатки.

Резюме проекту містить:

1. Коротку характеристику підприємства: назву, вид діяльності.
2. Потреба в інвестиціях.
3. Статті витрат коштів.
4. Термін окупності проекту.
5. Фактори успіху компанії.
6. Які проблеми вирішує проект.

Галузь, фірма та її продукція (послуги) включає:

1. Основні напрями і цілі діяльності підприємства.
2. Розташування підприємства: географічні межі, в яких планується розвиток бізнесу (район, місто, місцевість тощо).
3. Характеристика галузі, до якої належить підприємство: динаміка продажу або виробництва товарів чи послуг за останні роки в галузі та перспективність підприємства.
4. Конкурентні переваги підприємства.
5. Фактори впливу зовнішнього середовища на діяльність підприємства: податки, закони, інші фактори.
6. . Опис продукції чи послуг підприємства: детально перерахувати види продукції чи послуг, їх характеристика.
7. Унікальність продукції.
8. Відомості про патенти, ліцензії.
9. Чи планується експорт продукції.

Дослідження ринку включає:

1. Потенційні споживачі продукції, послуг.
2. Особливості сегменту ринку: рівень задоволеності попиту.
3. Розмір ринку.
4. Характеристика попиту: постійний, сезонний, циклічний.
5. Характеристика конкурентів.
6. Оцінка переваг і недоліків підприємства
7. Стратегія конкурентної боротьби.
8. Труднощі виходу на ринок: недостатньо коштів, слабка реклама, велика кількість конкурентів, , висока собівартість продукції, послуг.

Маркетинг-план включає:

1. Система ціноутворення.
2. Організація реалізації продукції, послуг.
3. Система просування товару до ринку – реклама.
4. Стратегія росту: вихід на інші ринки.

Виробничий план включає:
1. Розміщення приміщень.
2. Склад необхідного обладнання.
3. Схема виробничого процесу.
4. Сировина і матеріали.
5. Екологічна безпека.
6. Система обслуговування на виробництві.

Організаційний план включає:
1. Організаційно-правова форма бізнесу.
2. Організаційна структура управління.
3. Штатний розпис.
4. Консультанти та аудитори.

Оцінка ризиків включає:
1. Види ризиків, характерні для діяльності підприємства.
2. Шляхи подолання та запобігання ризиків.
3. Умови банкрутства підприємства.

Фінансовий план включає:
1. Потреба в фінансових засобах.
2. Використання фінансових засобів.
3. Фінансові витрати.
4. Фінансові доходи, прибуток.

Додатки включають:
1. Схеми виробництва.
2. Схеми розміщення приміщень.
3. Дозвільні документи (копії).
4. Копія Статуту.
5. Фотографії та малюнки продукції.
6. Структура управління (схема).
7. Патенти, сертифікати.

Рекомендована література:

Базова: [1-8].

Допоміжна: [2,3,4,5,6,9].

Інформаційні ресурси: [1-5]

ТЕМА 6. ОРГАНІЗАЦІЙНІ ФОРМИ БІЗНЕСУ

Питання для обговорення та дискусії:

1. Особливості діяльності одноосібних володінь.
2. Товариства та їх види.
3. Корпорації, їх характеристика.

Тестові завдання:

1. *Який відсоток всіх підприємств у ринковій економіці є одноосібними володіннями?*

а) 50%
б) 20%
в) 70%

2. *Один власник, який самостійно управляє фірмою – це*

а) Приватне підприємство
б) Товариство з обмеженою відповідальністю
в) Корпорація

3. *Згідно Господарського Кодексу України до малих відносяться такі підприємства у промисловості й будівництві з числом працюючих до*

а) 50
б) 15
в) 200

4. *Згідно Господарського Кодексу України до малих відносяться такі підприємства в інших галузях виробничої сфери з числом працюючих до*

а) 50
б) 15
в) 200

5. *Згідно Господарського Кодексу України до малих відносяться такі підприємства у роздрібній торгівлі з числом працюючих до*

а) 50
б) 15
в) 200

6. *Який недолік є спільним для приватних підприємств і партнерств?*

а) Обмежені фінансові можливості
б) Повна відповідальність за борги
в) Невизначеність термінів функціонування

7. *Яка спільна перевага для приватних підприємств і партнерств?*

а) Повна самостійність, свобода і незалежність
б) Простота заснування
в) Конфіденційність діяльності

8. *Який вид товариств найбільш поширений в Україні й світі?*
а) Повне товариство
б) Командитне товариство
в) Товариство з обмеженою відповідальністю

9. *Тимчасові статутні об'єднання промислового і банківського капіталу для досягнення спільної мети – це*
а) Концерн
б) Консорціум
в) Асоціація

10. *Статутні об'єднання підприємств промисловості, наукових організацій, транспорту, банків, торгівлі тощо на основі повної фінансової залежності від одного або групи підприємців - це*
а) Концерн
б) Консорціум
в) Асоціація

Практичне завдання «Аналіз основних форм організації бізнесу»
Завдання

Визначити основні переваги та недоліки трьох основних форм організації бізнесу: одноосібного володіння, товариства та корпорації.

Рекомендована література:
Базова: [1-8].
Допоміжна: [4,5,9].
Інформаційні ресурси: [1-5]

ТЕМА 7. РИЗИКИ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Питання для обговорення та дискусії:

1. Суть та причини виникнення ризиків
2. Види ризиків
3. Способи зниження ризиків

Тестові завдання:

1. *Ймовірне зменшення вартості - це*
а) Економічний ризик
б) Підприємницький ризик
в) Господарський ризик

2. *Зовнішньоекономічний ризик – це вид*
а) Економічного ризику
б) Підприємницького ризику
в) Господарського ризику

3. *Ризики виникнення міжнаціональних конфліктів – це група*
а) Політичних ризиків
б) Форс-мажорних ризиків
в) Господарських ризиків

4. *Для якого суб'єкта підприємницької діяльності є характерним інвестиційний ризик?*
а) Отримувача інвестицій
б) Інвестора
в) Фізичної особи суб'єкта підприємницької діяльності

5. *Який вид ризику притаманний буд-якій підприємницькій діяльності та структурі?*
а) Економічний ризик
б) Підприємницький ризик
в) Господарський ризик

6. *Які види ризиків належать до фінансового ризику?*
а) Економічний та підприємницький
б) Маркетинговий та управлінський
в) Ризик рентабельності та ліквідності

7. *Який найпоширеніший спосіб зниження ризиків для партнерства?*
а) Розподіл ризику між учасниками підприємницької діяльності
б) Страхування ризику
в) Резервування коштів на покриття непередбачених витрат

8. *Який, на Вашу думку, найкращий спосіб зниження ризиків для приватних підприємств?*
а) Розподіл ризику між учасниками підприємницької діяльності
б) Страхування ризику
в) Резервування коштів на покриття непередбачених витрат

9. *Який найбільш «дешевий» спосіб мінімізації ризику?*
а) Диверсифікація
б) Страхування
в) Інвестування

10. *Назвіть одне з правил М. Рубінштейна*
а) Вірите в успіх
б) Сумніватись
в) Удосконалюватись

Практичне завдання. Оцінка ризиків

Завдання

На підприємстві з виробництва меблів постало питання щодо відкриття додаткового підрозділу. Є вибір відкрити підрозділ з виробництва шаф-купе або виробництва меблів для кухні. Дохід від виробництва шаф-купе становить $ 22000. з ймовірністю 0.6 та $15000. з ймовірністю 0.4. Дохід від виробництва меблів для кухні становить $ 21000. з ймовірністю 0.8 та $13000. з ймовірністю 0.2. Необхідно оцінити ризик та визначити, який підрозділ доцільніше відкрити.

Розподіл доходів по підрозділах

Підрозділи	Варіант 1		Варіант 2	
	Ймовірність p_1	Дохід x_1	Ймовірність p_2	Дохід x_2
Підрозділ з виробництва шаф-купе	0,6	22000	0,4	15000
Підрозділ з виробництва меблів для кухні	0,8	21000	0,2	13000

Ризик оцінюється за формулою:

$$R = \sum p_i * x_{i,} \qquad (7.1)$$

де: R- рівень ризику

P_i - ймовірність доходу

$X_{[}$ -. дохід

і – кількість варіантів

Розв’язок:

$R = p_1 * x_1 + p_2 * x_2$

$R_1 = 0.6*22\,000 + 0.4*15\,000 = 13\,200 + 6\,000 = \$19\,200$

$R_2 = 0.8*21\,000 + 0.2*13\,000 = 16800 + 2\,600 = \$\,19\,400$

Потрібно відкривати підрозділ з виробництва шаф-купе.

Рекомендована література:

Базова: [1-8].

Допоміжна: [4,5,9].

Інформаційні ресурси: [1-5]

ТЕМА 8. ЗОВНІШНЄ СЕРЕДОВИЩЕ ФУНКЦІОНУВАННЯ СУБ’ЄКТА ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Питання для обговорення та дискусії:

1. Поняття середовища суб’єкта підприємницької діяльності
2. Складові середовища суб’єкта підприємницької діяльності.

3. Функції держави по відношенню до бізнесу.
4. Політико-правове середовище підприємництва

Тестові завдання:

1. *Назвіть три складові підприємницького простору*

а) Правова, соціальна, економічна
б) Правова, соціальна, фінансова
в) Правова, соціальна, екологічна

2. *Виберіть фактори прямої дії на підприємницьку діяльність*

а) Економіка, політика, соціальна сфера
б) Споживачі, конкуренти, партнери
в) Наука, культура, мистецтво

3. *Виберіть фактори непрямої дії на підприємницьку діяльність*

а) Економіка, політика, соціальна сфера
б) Споживачі, конкуренти, партнери
в) Наука, культура, мистецтво

4. *Назвіть функції держави відносно підприємництва*

а) Партнерська, регулятивна, фіскальна
б) Мотиваційна, регулятивна, фіскальна
в) Інноваційна, ризикова, фіскальна

5. *Фіскальна функція здійснює*

а) Пряме втручання в розподіл прибутку
б) Регулювання рівня оподаткування
в) Стимулювання економічного зростання

6. *Регулятивна функція здійснює*

а) Пряме втручання в розподіл прибутку
б) Регулювання рівня оподаткування
в) Стимулювання економічного зростання

7. *Фіскальна політика держави передбачає*

а) Цінове регулювання попиту й пропозиції
б) Цілеспрямоване управління грошовою масою і кредитами
в) Регулювання державного бюджету й оподаткування

8. *Яка з державних політик є складовою науково-технічною політики?*

а) Фіскальна політика
б) Амортизаційна політика
в) Інвестиційна політика

9. *Встановлення державою основних правових засад на підставі прийняття законів, указів, розпоряджень органами державної влади відповідно до політики, що проводить держава у визначений період часу – це*

а) Політико-правове середовище
б) Економіко-соціальне середовище
в) Науково-технічне середовище

10.Макрорівнева схема оточення підприємництва представлена у складі:

а) Держава, підприємства, суспільство
б) Держава, домогосподарства, природно-кліматичні фактори
в) Споживачі, партнери, конкуренти

Практичне завдання. «Розробка реклами»

Завдання

Необхідно розробити реклами продукції або послуги новоствореного підприємства відповідними підгрупами студентів.

Методика виконання завдання

Реклама-це інформація, поширювана в будь-якій формі за допомогою будь-яких правомірних або неправомірних засобів про фірму, бренд, товар, послугу і т.д.

Основні вимоги до реклами:

- Правдивість..
- Інформативність..
- Переконливість.

Рекламне повідомлення має бути:

- коротким;
- цікавим;
- достовірним;
- зрозумілим;
- динамічним;
- повинно повторюватися.

Реклама може розміщуватися:

- на телебаченні;
- на радіо;
- в пресі;
- в Інтернеті;
- на зовнішніх носіях.

Основні види інтернет-реклами:

- медійна реклама, тобто банери на сайтах, які надають для цього свої ресурси;
- контекстна реклама, яка показується в пошукових системах поряд з результатами пошуку по певному запиту;
- масові розсилки з використанням електронної пошти або повідомлень в соціальних мережах;

- просування в ТОП-10 пошукових систем і реклама сайту в пошуковій видачі;
- реклама сайту на форумах.

Рекламний слоган - лаконічна, легко запам'ятовується фраза, що виражає суть рекламного повідомлення.

Види слоганів:

1. Пов'язані - включають назви продукту. Такий слоган не роздільний від назви. «Ваша кицька купила б" Віскас "»
2. Прив'язані - співвідносяться з назвою ритмічно і фонетично. Тобто даний слоган можна використовувати без назви товару, але тоді він не буде зрозумілий. «" Жилетт ". Краще для чоловіка немає»;
3. Вільні - вони самодостатні і незалежні. «Аромат, який зближує». Але варто зауважити, що вільні слогани далеко не завжди асоціюються з назвою товару, тому як правило, використовують перші два типи слоганів.

Рекомендована література:

Базова: [1-8].

Допоміжна: [4,7,8,10].

Інформаційні ресурси: [1-5]

ТЕМА 9. ЕТИЧНА ТА СОЦІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ПІДПРИЄМНИЦТВА

Питання для обговорення та дискусії:

1. Сутність та розвиток етичної та соціальної відповідальності бізнесу.
2. Підприємництво та навколишнє середовище.
3. Підприємництво та споживачі.
4. Бізнес та персонал. Основні проблеми взаємодії.
5. Основні проблеми взаємодії бізнесу та інвесторів

Тестові завдання:

1. *Принципи, що відрізняють правильну поведінку від неправильної – це*

а) Соціальна відповідальність
б) Корпоративна культура
в) Етика

2. *Етичний принцип, що полягає у дотриманні максимального блага для більшості людей – це*

а) Утилітаризм
б) Абсолютні норми
в) Справедливість

3. *Принцип прийняття етичних рішень у підприємництві, який базується на забезпеченні рівних прав при розподілі відповідальності та благ – це*

а) Утилітаризм

б) Абсолютні норми
в) Справедливість

4. *Коли був прийнятий всесвітній етичний кодекс?*
а) У 1990 році
б) У 1994 році
в) У 2000 році

5. *Хто виконує роль індикатора підприємницького процесу?*
а) Конкурент
б) Споживач
в) Партнер

6. *Особи та фірми, що сприяють обертанню товарів та послуг на внутрішніх та зовнішніх ринках – це*
а) Конкуренти
б) Споживачі
в) Посередники

7. *Назвіть одну з ознак соціального підприємництва*
а) Інноваційність
б) Ризиковість
в) Прибутковість

8. *Яке найпоширеніше джерело фінансування соціальних підприємств?*
а) Кредитні кошти
б) Власні кошти
в) Державні кошти

9. *Який основний напрям розподілу прибутку соціальних підприємств?*
а) Соціальні цілі
б) Інноваційні проекти
в) Реінвестування

10. *Що спільного для соціального підприємства, комерційних та благодійних організацій?*
а) Відсутність прибутку
б) Соціально-орієнтована структура
в) Залежить від зовнішніх джерел фінансування

Кейс. Підготовка Етичного Кодексу підприємства

Завдання

Розробити етичний кодекс для приватного підприємства, що виробляє канцелярські вироби.

Методика виконання

Основні розділи Етичного Кодексу:

1. Загальні положення
2. Створення етичних нормативів
3. Корпоративні свята, традиції
4. Етапи кар'єрного зростання працівників
5. Відповідальність за порушення правил, установлених даним документом (винагорода та система штрафів)
6. Внесення пропозицій до змін в Етичному Кодексі

Рекомендована література:

Базова: [1-8].

Допоміжна: [1,4,7,8,10].

Інформаційні ресурси: [1-5]

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2
ПІДПРИЄМНИЦТВО В РІЗНИХ СФЕРАХ ДІЯЛЬНОСТІ

ТЕМА 10. ПІДПРИЄМНИЦТВО У СФЕРІ НАДАННЯ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ

Питання для обговорення та дискусії:

1. Характеристика фінансово-кредитного підприємництва.
2. Банки та банківська діяльність..
3. Діяльність інститутів спільного інвестування.
4. Підприємницька діяльність у сфері оренди та лізингу.
5. Підприємництво на ринку страхових послуг.

Тестові завдання:

1. *Що є об’єктом фінансового посередництва?*

а) Гроші
б) Банки
в) Люди

2. *Що є суб’єктом фінансового посередництва?*

а) Гроші
б) Банки
в) Люди

3. *На якого фінансового посередника припадає більша частка в перерозподілі позичкових капіталів на грошовому ринку?*

а) Інвестиційний фонд
б) Страхова компанія
в) Банк

4. Який із фінансових посередників має можливість безпосередньо впливати *на ринкову кон'юнктуру?*
а) Інвестиційний фонд
б) Страхова компанія
в) Банк

5. *Який із фінансових посередників відноситься до інститутів спільного інвестування?*
а) Інвестиційний фонд
б) Страхова компанія
в) Банк

6. *Назвіть суб'єкти лізингу*
а) Лізингодавець, лізингоодержувач, продавець
б) Лізингодавець, лізингоодержувач
в) Лізингодавець, лізингоодержувач, покупець

7. *Договір лізингу, внаслідок укладення якого лізингоодержувач на своє замовлення отримує в платне користування від лізингодавця об'єкт лізингу на строк, не менший строку, за який амортизується 60 % вартості об'єкта лізингу, визначеної в день укладення договору – це*
а) Оперативний лізинг
б) Фінансовий лізинг
в) Виробничий лізинг

8. *Договір лізингу, за яким лізингоодержувач на своє замовлення отримує у платне користування від лізингодавця об'єкт лізингу на строк, менший від строку, за який амортизується 90 % вартості об'єкта лізингу визначеної в день укладення договору.*
а) Оперативний лізинг
б) Фінансовий лізинг
в) Виробничий лізинг

9. *Який вид лізингу передбачає викуп об'єкту лізингу?*
а) Оперативний лізинг
б) Фінансовий лізинг
в) Виробничий лізинг

10. *Юридичні особи та дієздатні громадяни, які уклали договори страхування – це*
а) Страхувальники
б) Застраховані особи
в) Страховики

Практичне завдання. Оцінка інвестиційного проекту

Завдання:

Проекти В. і С мають однакові витрати – 50 тис. дол., однакові результати – 100 тис. дол. та однакову тривалість життєвого циклу – 5 років. Норма дисконту (річна облікова банківська процентна ставка) – 10 %. За допомогою показника чистого приведеного прибутку необхідно оцінити обидва проекти і визначити кращий.

Грошовий потік проектів

Роки	Грошовий потік по проекту В	Грошовий потік по проекту С
1	10	20
2	20	20
3	20	20
4	20	20
5	30	20
Всього	100	100

Чистий приведений прибуток розраховується за формулою:

$$NPV = \sum_{t=0}^{n} \frac{CF_t}{(1+R)^t}, \quad (10.1)$$

де: CF – грошовий потік

R - дисконтна ставка

Розв'язок:

NPVв = $10/(1+0,1)^1 + 20/(1+0,1)^2 + 20/(1+,0,1)^3 + 20/(1+0,1)^4 + 30/(1+0,1)^5$ = 9,09 + 16,53 + 15,03 + 13,7 + 18,6 =72,95 тис. дол.

NPVс = $20/(1+0,1)^1 + 20/(1+0,1)^2 + 20/(1+0,1)^3 + 20/(1+0,1)^4 + 20/(1+0,1)^5$ = 18,18 + 16,53 + 15,04 + 13,7 + 12,42 = 75,87 тис. дол.

Висновок:

Потрібно вкласти кошти в проект С, тому що NPV- вищий

Рекомендована література:

Базова: [1-8].

Допоміжна: [2,3,5,10].

Інформаційні ресурси: [1-5]

ТЕМА 11. ПОСЕРЕДНИЦТВО ЯК ВИД ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Питання для обговорення та дискусії:

1. Характеристика посередницької підприємницької діяльності.
2. Торговельне посередництво на оптовому та роздрібному товарних ринках.
3. Біржове підприємництво.

Тестові завдання:

1. *Особи та фірми, що сприяють обертанню товарів та послуг на внутрішніх та зовнішніх ринках – це*

а) Конкуренти
б) Споживачі
в) Посередники

2. *Торгівель-посередницькі операції бувають:*

а) Агентські, комісійні, дилерські
б) Представницькі, прямі, спекулятивні
в) Оптові, роздрібні, змішані

3. *Місце здійснення операцій з купівлі-продажу золота– це*

а) Фондова біржа
б) Товарна біржа
в) Валютна біржа

4. *Посередник, що здійснює угоди купівлі-продаж цінних паперів, валюти, товарів, діє на ринку від власного імені і за власний рахунок – це*

а) Дилер
б) Брокер
в) Агент

5. *Посередник, який спеціалізується на придбанні товарів у виробників і реалізації їх своїм постійним клієнтам – це*

а) Маклер
б) Дистриб’ютор
в) Агент

6. *Місце здійснення операцій з купівлі-продажу цінних паперів– це*

а) Фондова біржа
б) Товарна біржа
в) Валютна біржа

7. *Посередник, який від свого імені укладає за певну винагороду угоди на користь комітента і за його рахунок – це*

а) Маклер
б) Дистриб’ютор
в) Комісонер

8. *Біржовий посередник, що здійснює торгово-інвестиційні операції (переважно за власний рахунок) на порівняно тривалий період (декілька днів, тижнів або місяців), сприяючи переходу капіталів з одного ринку на інший, з метою отримання прибутку.*

а) Маклер

б) Трейдер
в) Комісонер

9. *Що є характерним для біржових операцій?*
а) Проводяться регулярно
б) Проводяться періодично
в) Проводяться рідко
10. *Для кожної біржі характерна*
а) Величина
б) Спеціалізація
в) Прибутковість

Практичне завдання «Аналіз видів бірж»

Завдання

Визначити основні переваги та недоліки діяльності товарної та фондової біржі.

Рекомендована література:

Базова: [1-8].

Допоміжна: [4-6].

Інформаційні ресурси: [1-5]

ТЕМА 12. ПІДПРИЄМНИЦТВО В СФЕРІ НАДАННЯ КОНСАЛТИНГОВИХ ПОСЛУГ

Питання для обговорення та дискусії:

1. Сутність та види консалтингових послуг
2. Консалтингова послуга
3. Консалтинговий продукт

Тестові завдання:

1. *Яка головна вимога до консультанта?*
а) Досвід
б) Знання
в) Авторитет

2. *Який основний критерій вибору консалтингової фірми?*
а) Репутація
б) Авторитет
в) Досвід

3. *Яка найголовніша цінність консультанта?*
а) Компетентність
б) Чесність
в) Надійність

4. *До якої цінності консультанта належить принцип неупередженості позицій і думки консультанта?*

а) Компетентності
б) Чесності
в) Надійності

5. *До якої цінності консультанта належить принцип дотримання консультантом узятих зобов'язань?*

а) Компетентності
б) Чесності
в) Надійності

6. *До якої групи консалтингових послуг належить промисловий інжиніринг?*

а) Виробництво
б) Маркетинг
в) Адміністрування

7. *До якої групи консалтингових послуг належать методи управління?*

а) Виробництво
б) Маркетинг
в) Адміністрування

8. *Які Ви знаєте види консультування?*

а) Процесне, експертне, навчальне
б) Процесне, експертне, пізнавальне
в) Процесне, систематизоване, навчальне

9. *Діагностика, розробка та рекомендації по впровадженню рішень це*

а) Процесне консультування
б) Експертне консультування
в) Аналітичне консультування

10. *Стратегічне планування, логістика належить до:*

а) Зоряних послуг
б) Диких кішок
в) Дійних корів

Практичне завдання « Оцінка ринку консалтингових послуг в Україні»

Завдання

Зробити оцінку розвитку ринку консалтингових послуг в Україні: відбір та аналіз показників, їх характеристику, короткостроковий прогноз розвитку ринку консалтингових послуг. Роботу виконати за допомогою Excel.

Рекомендована література:

Базова: [1-8].

Допоміжна: [5-6].
Інформаційні ресурси: [1-5]

ТЕМА 13. ВИРОБНИЧА ПІДПРИЄМНИЦЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ

Питання для обговорення та дискусії:

1. Характеристика виробничої підприємницької діяльності.
2. Інноваційне виробниче підприємництво.

Тестові завдання:

1. *Підприємництво передбачає здійснення виробництва товарів традиційного попиту першої та другої необхідності за традиційними технологіями шляхом задоволення виявленого інтересу споживача*

а) Традиціоналістське виробниче підприємництво
б) Інноваційне виробниче підприємництво
в) Комбіноване виробниче підприємництво

2. *Підприємництво поєднує традиціоналістське та інноваційне підприємництво, тобто передбачає здійснення виробництва традиційних товарів з використанням новітніх технологій.*

а) Традиціоналістське виробниче підприємництво
б) Інноваційне виробниче підприємництво
в) Комбіноване виробниче підприємництво

3. *Підприємництво передбачає здійснення виробництва нових, не існуючих раніше товарів за інноваційними технологіями або товарів з принципово новими характеристиками, властивостями чи сферами використання шляхом задоволення нав'язаного споживачу інтересу*

а) Традиціоналістське виробниче підприємництво
б) Інноваційне виробниче підприємництво
в) Комбіноване виробниче підприємництво

4. *Форми виробничої підприємницької діяльності*

а) Традиціоналістська, інноваційна, комбінована
б) Традиціоналістська, інноваційна, інформаційна
в) Традиціоналістська, стратегічна, інформаційна

5. *Види виробничого підприємництва*

а) Основне і допоміжне
б) Велике і мале
в) Повне і неповне

6. *Бізнес, що спеціалізується на інвестиціях у власний капітал компаній і в інші види довгострокового фінансування підприємств, звичайно таких, котрі не мають тривалої історії розвитку, але з перспективою значного росту – це*

а) Технопарк
б) Венчурне підприємство
в) Технополіс

7. *Центр впровадження досягнень науки й техніки; нове місто, в якому запроваджуються у виробництво нові розробки, а також проживає населення – це*

а) Технопарк
б) Венчурне підприємство
в) Технополіс

8. *Науково-інноваційний центр, територіально виділений комплекс, який об'єднує в собі організації, фірми, об'єднання, що охоплюють весь цикл здійснення інноваційної діяльності від ґенерації нових ідей до випуску й реалізації наукоємної продукції – це*

а) Технопарк
б) Венчурне підприємство
в) Технополіс

9. *Моделі технопарків та технополісів*

а) «наукові парки», «випробувальні парки», «інкубатори»
б) «наукові парки», «дослідницькі парки», «інкубатори»
в) «наукові парки», «інформаційні установи», «інкубатори»

10. *Яка особливість венчурного бізнесу?*

а) Висока інноваційність
б) Висока ризикованість
в) Висока прибутковість

Практична робота. «Розробка інноваційних рішень за допомогою методу «Риб'ячий кістяк"

Завдання

Ваша компанія здійснює виробництво елітного одягу. Продукція підприємство в основному іде на експорт. Але попит на продукцію знизився на 50% через закінчення угод з торговими мережами в інших країнах світу.

Продовжити торгові угоди можна лише з початку наступного року, а протягом останніх 2-х місяців року це зробити неможливо.

Необхідно придумати якусь інноваційну ідею щодо продовження продажу товарів за кордон, тому що зупинка експорту навіть на короткий термін дуже негативно відіб'ється на діяльності підприємства.

Запропоновану ідею представити у вигляді діаграми «Риб'ячий кістяк».

Методика виконання

Діаграма цього методу має наступний вигляд:

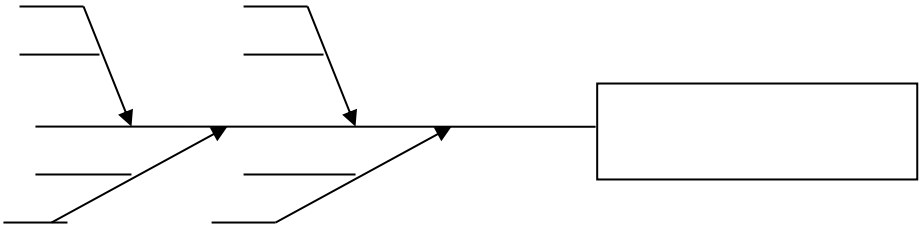

Рис. 13.1. Схема «Риб'ячий костяк»

У квадраті пишеться якась інноваційна ідея, а по «кістяку» відповідно проблеми і перспективи реалізації цієї ідеї. Причому угорі пишуться перспективи, які можливості отримає підприємство, реалізовуючи дану ідею. Внизу – проблеми, які можуть виникнути в процесі реалізації ідеї. На проміжних «кісточках», які примикають до основних (стрілок), описують рішення, якими підприємство буде відповідно долати проблеми та реалізовувати перспективи.

Рекомендована література:

Базова: [1-8].

Допоміжна: [5,7].

Інформаційні ресурси: [1-5]

ТЕМА 14. ОПОДАТКУВАННЯ МАЛОГО БІЗНЕСУ

Питання для обговорення та дискусії:

1. Режими оподаткування в малому бізнесі
2. Оподаткування діяльності суб'єктів малого підприємництва на спрощеній системі оподаткування.

Тестові завдання:

1. Виберіть загальнодержавний податок

а) Податок на майно
б) Плата за землю
в) Рентна плата

2. Виберіть загальнодержавний податок

а) Податок на майно
б) Податок на прибуток підприємств
в) Транспортний податок

3. Виберіть місцевий податок

а) ПДВ
б) Податок на прибуток підприємств
в) Транспортний податок

4. *Виберіть місцевий податок*
а) Податок на майно
б) Акцизний податок
в) Екологічний податок

5. *Який розмір сплати єдиного внеску для юридичних осіб?*
а) 18%
б) 22%
в) 2%

6. *Скільки груп платників єдиного податку передбачає спрощена система оподаткування?*
а) 2
б) 3
в) 4

7. *Якої групи фізичні особи — підприємці можуть набути статусу платників єдиного податку, якщо їхня діяльність полягає у виробництві або продажі товарів, або вони здійснюють діяльність у сфері ресторанного господарства, за умови, що протягом календарного року вони відповідають сукупності таких критеріїв?*
а) I
б) II
в) III

8. *Який обсяг доходу за рік має бути для платників I групи?*
а) 300 тис. грн
б) 1,5 млн грн.
в) 5 млн грн

9. *Який обсяг доходу за рік має бути для платників II групи?*
а) 300 тис. грн
б) 1,5 млн грн.
в) 5 млн грн

10. *Який обсяг доходу за рік має бути для платників III групи?*
а) 300 тис. грн
б) 1,5 млн грн.
в) 5 млн грн

Практичне завдання. Розрахунок суми податків для малих підприємств

Задача 1

Приватне підприємство «Фортуна» користується спрощеною системою оподаткування та належить до III групи платників. Виручка від реалізації

продукції підприємства за липень становить 350 тис. грн. Підприємство не є платником ПДВ. Визначити єдиний податок для підприємства за липень.

Задача2

Приватне підприємство «Ольвія» користується спрощеною системою оподаткування та належить до ІІІ групи платників. Виручка від реалізації продукції підприємства за травень становить 780 тис. грн. Підприємство є платником ПДВ. Визначити єдиний податок та ПДВ для підприємства за травень.

Задача 3

Приватне підприємство «Джерело» користується спрощеною системою оподаткування та належить до ІІІ групи платників. Виручка від реалізації продукції підприємства за січень становить 840 тис. грн. Підприємство є платником ПДВ. Також підприємство використовує найману працю і фонд оплати праці його становить 240 тис. грн. Визначити всі податки і збори, які має сплатити підприємство за І січень.

Рекомендована література:

Базова: [1-8].

Допоміжна: [2,5].

Інформаційні ресурси: [1-5]

ТЕМА 15. МІЖНАРОДНИЙ БІЗНЕС

Питання для обговорення та дискусії:

1. Суть та основні риси міжнародного бізнесу
2. Форми міжнародного бізнесу

Тестові завдання:

1. *Міжнародний бізнес - це форма взаємодії суб'єктів міжнародної економічної діяльності, спрямована на одержання вигод від трансграничного співробітництва*

а) Міжнародний бізнес як явище міжнародних економічних відносин
б) Міжнародний бізнес як процес
в) Міжнародний бізнес як предмет міжнародних економічних відносин

2. *Міжнародний бізнес є проявом специфічного виду взаємодії суб'єктів, який характеризується певною структурою, технікою, умовами й правилами ведення, а також наслідками та результатами, що досягаються у процесі даного виду взаємодії і тільки через цей вид*

а) Міжнародний бізнес як явище міжнародних економічних відносин
б) Міжнародний бізнес як процес
в) Міжнародний бізнес як предмет міжнародних економічних відносин

3. *Ера національних держав*

а) 1945—1970 рр.
б) 1500—1850 рр.

в) 1914—1945 рр.

4. *Комерційна ера*
а) 1945—1970 рр.
б) 1500—1850 рр.
в) 1914—1945 рр.

5. *Ера глобалізації почалася з*
а) 1980 р.
б) 1970 р.
в) 1990 р.

6. *Назвіть одну з причин здійснення міжнародного бізнесу*
а) Доступ до нових ресурсів
б) Доступ до джерел енергії
в) Доступ до нових послуг

7. *Найпростіша форма міжнародного бізнесу, яка являє собою продаж товарів (послуг) в інші країни - це*
а) Експорт
б) Ліцензування
в) Спільне підприємство

8. *Міжнародні фірми, які мають двох або більше засновників — юридичних осіб з різних країн - це*
а) Експорт
б) Ліцензування
в) Спільне підприємство

9. *Підприємства з прямими іноземними інвестиціями, коли зарубіжні філії є власністю компанії – це*
а) Франчайзинг
б) Міжнародні корпорації
в) Спільні підприємства

10. *Особлива форма лізингової угоди, за якої підприємство не тільки продає інтелектуальну власність (переважно торгову марку), а й вимагає чіткого дотримання правил ведення бізнесу.*
а) Франчайзинг
б) Міжнародна корпорація
в) Спільне підприємство

Практичне завдання «Оцінка міжнародної діяльності»

Задача 1

Розрахуйте індекс транснаціоналізації (TNI) міжнародної діяльності компанії «Альфа» та порівняйте його з аналогічним показником концерну «Бета» за такими показниками: обсяг закордонних активів – 27,4 млрд доларів, загальний обсяг активів – 56,3 млрд доларів, обсяг закордонних продажів – 35,1 млрд доларів, загальний обсяг продажів – 60,8 млрд доларів, 8 чисельність зайнятих за кордоном – 170 тис. осіб, загальна чисельність зайнятих – 305 тис. осіб. Індекс транснаціоналізації діяльності компанії концерну «Бета» – 61%. Зробіть висновки.

Задача 2

Розрахуйте індекс транснаціоналізації та індекс інтернаціоналізації міжнародної діяльності компанії «TRX» за такими показниками: обсяг закордонних активів – 17,4 млрд доларів, загальний обсяг активів – 78,3 млрд доларів, обсяг закордонних продажів – 29,7 млрд доларів, загальний обсяг продажів – 73,8 млрд доларів, чисельність зайнятих за кордоном – 275 тис. осіб, загальна чисельність зайнятих – 457 тис. осіб; кількість закордонних філій – 45; загальна кількість філій – 68. Зробіть висновки.

Рекомендована література:

Базова: [1-8].

Допоміжна: [1,8,9,10].

Інформаційні ресурси: [1-5]

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова

1. Злупко С. М., Стефанишин О. В., Швайка Л. А. Підприємництво: основи, особливості, механізми: Навч. посіб. Львів, 2017. 370 с.
2. Карпюк Г.І. Основи підприємництва: Навчальний посібник. Київ: ІМЗС, 2021. 108 с.
3. Климко О. Ковалко А. Власна справа: Навч.-метод. посіб. Київ: Юніверс, 2018. 108 с.
4. Мочерний С. В., Устенко О. А., Чеботар С. І. Основи підприємницької діяльності: Посібник. Київ: Академія, 2015. 280 с.
5. Підприємництво: підручник. С. В. Панченко, В. Л. Дикань, О. В. Шраменко [та ін.]. Харків: УкрДУЗТ, 2018. 241 с.
6. Підприємництво : підручник. І. В. Гонтарева. Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2021. 392 с.
7. Покропивний С. Ф., Колот В. М. Підприємництво: стратегія, організація, ефективність: Навч. посіб. Київ: Вид-во КНЕУ, 2017. 352 с.
8. Розвиток підприємництва в Україні / П. Гайдуцький та ін. Київ: Нора-Друк, 2015. 248 с.

Допоміжна

1. Лазоренко Л.В. Оцінка соціальної відповідальності компанії «МТВ-Україна». *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2017. №6. URL: http//www.eastereurope-ebm.in.ua/6-2017-ukr
2. Лазоренко Л.В. Інвестиції як складова стратегії соціально-економічного розвитку підприємств зв'язку. *Інфраструктура ринку*. 2017. №3. URL: http//www.market-infr.od.ua/uk/3-2017
3. Лазоренко Л.В. Матричні методи стратегічного планування діяльності підприємств зв'язку. *Економіка та суспільство*. 2017. №8. URL: http//economyandsociety.in.ua
4. Лазоренко Л.В. Особливості системи клієнтоорієнтованого управління підприємствами мобільного зв'язку. *Наукрвий вісник Ужгородського національного університету. Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2017. Випуск 11. С. 90-94 .
5. Гудзь О.Є., Лазоренко Л.В. Ресурсне забезпечення соціально-економічного розвитку діяльності підприємств зв'язку. *Економіка. Менеджмент. Бізнес*. 2017. № 1(19). С. 5-11.
6. Лазоренко Л.В. Особливості формування цінової стратегії підприємств зв'язку. *Сучасні тенденції та перспективи розвитку системи управління в Україні та світі: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції*. Київ: ДУТ, 2017. С. 69-71.
7. Лазоренко Л.В. Концептуальні засади соціально-економічного розвитку підприємств зв'язку. *Проблеми системного підходу в економіці*. *Збірник наукових праць Національного авіаційного університету.* 2017. Випуск 1(57). С. 84-89.
8. Лазоренко Л.В. Модель соціальної відповідальності підприємств мобільного зв'язку. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Економічні науки*. 2017. Випуск 22-2/2017. Частина 2. С. 12-15.
9. Лазоренко Л.В. Складові стратегії соціально-економічного розвитку підприємств зв'язку. *Вісник Одеського національного університету. Серія: Економіка*. 2017. Том 22. Випуск 1(54). С. 76-80.
10. Лазоренко Л.В. Соціально-економічний розвиток підприємств зв'язку: стан та перспективи. Монографія. Київ: Талком, 2017. 279 с.

Інформаційні ресурси

1. Науковий вісник Національної академії статистики, обліку та аудиту. URL: https://nasoa-journal.com.ua/index.php/journal
2. Підприємництво, господарство і право. URL: http://pgp-journal.kiev.ua/
3. Підприємництво і торгівля. URL: http://journals-lute.lviv.ua/index.php/pidpr-torgi/about
4. Підприємництво та інновації. URL: http://www.ei-journal.in.ua/
5. Економіка, підприємництво, менеджмент. URL: http://www.ei-journal.in.ua/

ПОРЯДОК ПОТОЧНОГО І ПІДСУМКОВОГО ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ З ДИСЦИПЛІНИ

Навчальна дисципліна «Підприємництво» оцінюється за модульно-рейтинговою системою. Вона складається з 2-х змістових модулів. Результати навчальної діяльності студентів оцінюються за 100-бальною шкалою в кінці семестру.

Поточний контроль: основними формами поточного контролю є відповіді студентів на практичних заняттях, розв'язання тестових та ситуаційних завдань на платформі Moodle.

***Підсумковий контроль*:** екзамен. Студент може отримати максимально 30 балів.

За результатами семестру студент отримує підсумкову оцінку за 100-бальною системою, яка розраховується як накопичена сума отриманих балів за всі види поточного, модульного та підсумкового контролю.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	**A**	відмінно	зараховано
82-89	**B**	добре	
74-81	**C**		
64-73	**D**	задовільно	
60-63	**E**		
35-59	**FX**	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	**F**	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни